

ІНСТИТУТ ЛІТЕРАТУРИ ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

БІБЛІОТЕКА
СВІТОВОЇ
ЛІТЕРАТУРИ

Карло
ГОЛЬДОНІ

■

КОМЕДІЇ

ХАРКІВ
«ФОЛІО»

СЛУГА ДВОМ ПАНАМ

КОМЕДІЯ НА ТРИ ДІЇ

ДІЙОВІ ОСОБИ:

Панталоне деї-Бізоньйози.

Кларіче, його дочка.

Доктор Ломбарді.

Сільвіо, його син.

Беатріче, з Туріна, у чоловічому вбранні, що називає себе ім'ям свого брата Федеріго Распоні.

Флоріндо Аретузі, з Туріна, її коханий.

Брігелла, господар гостиниці.

Змеральдіна, покоївка Кларіче.

Труффальдіно, слуга Беатріче, згодом слуга Флоріндо.

Слуга в гостиниці, що говорить.

Слуга Панталоне, що говорить.

Двоє носильників, що говорять.

Інші слуги в гостиниці, що не говорять.

Дія відбувається у Венеції.

ДІЯ ПЕРША

СЦЕНА 1

Кімната в господі Панталоне.

Панталоне, доктор, Кларіче, Сільвіо, Брігелла,
Змеральдіна, слуга Панталоне.

Сільвіо (*до Кларіче, подаючи їй руку*). Ось вам моя рука; разом з нею я віддаю вам і моє серце.

Панталоне (*до Кларіче*). То й гаразд, нічого соромитись; подайте руку і ви, — та й по всій справі. Тепер ви заручені, а згодом ми вас швидко-прудко звінчаємо.

Кларіче. Так, дорогий Сільвіо, ось вам моя рука. Маєте моє слово, що я буду вам вірною дружиною.

Сільвіо. А я обіцяю бути вам вірним чоловіком.

Подають одне одному руки.

Доктор. Чудово! Справа закрутилася. Тепер її вже не розкрутиш.

Змеральдіна (*до себе*). Ох, як же хороше! Мені й самій так того кортить, що аж-аж-аж!

Панталоне (*до Брігелли й слуги*). Будьте свідками заручин дочки моєї Кларіче з синьйором Сільвіо, найгіднішим сином нашого доктора — синьйора Ломбарді.

Брігелла (*до Панталоне*). Синьйоре, з дорогою душею, синьйоре кумцю. Красенько вам дякую за шану, що ви її мені вчиняєте.

Панталоне. Бачите? Я був сватом на вашому весіллі, а ви будете свідком на весіллі моєї дочки. Не хотілося мені зайвої метушні: скликати сватів, запрошувати рідню, бо ж у синьйора доктора саме така вдача, як і в мене: ми любимо влаштовувати все без гомону, без галасу, — як-найскромніше. Попоїмо, погуляємо своїм гуртом, і ніхто

нам не заважатиме. (*До Кларіче та Сільвіо*). Що скажете, дітки, чи так добре буде?

Сільвіо. Я хочу лише одного — бути близенько-близесенько коло моєї коханої нареченої.

Змеральдіна (*до себе*). Авжеж, то найсмачніша страва!

Доктор. Мого сина не вабить пишнота. Він юнак з добрим серцем. Кохає вашу дочку, і більше йому нічого не треба.

Панталоне (*до Сільвіо*). Правду кажучи, само небо призначило цей шлюб, бо коли б не помер у Туріні синьйор Федеріго Распоні, мій кореспондент, — ви ж знаєте, що дочку мою було засватано за нього, — вона не дісталася б моему дорогому синьйору зятеві.

Сільвіо. Від щирої душі я можу назвати себе щасливим. Не знаю, чи скаже *так само* й синьйора Кларіче.

Кларіче. Дорогий Сільвіо, ви до мене несправедливі. Ви чудово знаєте, як я вас люблю; я повинна коритися синьйорові татусеві і через те одружилася б із отим турінцем, але серце моє завжди належало вам.

Доктор. Так, то правда; коли вже що судило небо, — воно збувається недовідомими шляхами. (*До Панталоне*). А як помер Федеріго Распоні?

Панталоне. Сердешний! його вбито десь уночі через сестру... Гаразд не знаю. Удар був такий, що він уже не підвівся.

Брігелла (*до Панталоне*). Це трапилось у Туріні?

Панталоне. У Туріні.

Брігелла. О безталанний синьйор! Мені невимовно його шкода.

Панталоне (*до Брігелли*). Ви ж знали синьйора Федеріго Распоні?

Брігелла. А звичайно, знав. Я жив у Туріні три роки, знавав також і його сестру. Розумна дівчина, смілива; вбиралася у чоловіче вбрання, їздила верхи; він просто закоханий був у свою сестру. Ох, і хто б міг подумати!

Панталоне. Шкода, не спекаєшся лиха! Та годі-бо говорити про сумне. Знаєте, чого я хтів у вас просити, добродію Брігелла, дорогий? Я знаю, що ви добре розумієтеся на куховарських справах і вельми любляєте їх. То чи не приготували б ви нам зо дві страви на ваш смак?

Б р і г е л л а. Прислужуся вам з великою радістю. Скажу не вихваляючись: у мене в гостиниці всі задоволені. І поголоска по всіх усядах така йде, що ніде не годують краще, ніж у мене. Ось самі побачите — змайструю вам щось надзвичайне!

П а н т а л о н е. Чудово! Щоб було щось таке, знаєте, добреньке, із підлевною, таке, щоб можна було хлібець умочати.

Стукають у двері.

О! Стукають. А глянь-но, Змеральдіно, хто там.

З м е р а л ь д і н а. Зараз. (*Виходить, згодом повертається*).

К л а р і ч е. Синьйоре тату, з вашого дозволу.

П а н т а л о н е. Стривайте; підемо разом. Довідаємося, хто там.

З м е р а л ь д і н а (*повертається*). Синьйоре, там слуга якогось приїжджого, що має до вас доручення. Мені він нічого не схотів казати. Каже, що мусить говорити із самим господарем.

П а н т а л о н е. Впусти його. Почуємо, чого йому треба.

З м е р а л ь д і н а. Зараз приведу. (*Виходить*).

К л а р і ч е. Я краще піду, синьйоре татусю.

П а н т а л о н е. Куди?

К л а р і ч е. Чи я знаю? До себе в кімнату.

П а н т а л о н е. Е ні, синьйоро, ні, синьйоро, залишайтеся тут. (*Стиха докторові*). Морока мені з ними, з отими зарученими! Не хочеться, до якого часу, залишати їх вічна-віч.

Д о к т о р (*стиха до Панталоне*). Вірно, дуже мудро!

С Ц Е Н А 2

Ті, що й були, та Труффальдіно й Змеральдіна.

Т р у ф ф а л ь д і н о. Моє найуклінніше поважання, шановні синьйори! О, яке прегарне панство! О, яке вишукане товариство!

П а н т а л о н е (*до Труффальдіно*). Хто ви такий, мій друже? Чого вам треба?

Т р у ф ф а л ь д і н о (*до Панталоне, показуючи на Кларіче*). Хто ця чарівна синьйора?

Панталоне. Це моя дочка.

Труффальдіно. Вітаю вас.

Змеральдіна (до Труффальдіно). Ще й до того — наречена.

Труффальдіно. Дуже приємно чути. (До Змеральдіни). А ви хто?

Змеральдіна. Я її покоївка, синьйоре.

Труффальдіно. Вітаю.

Панталоне. О, годі, годі, синьйоре! До дідька церемонії! Чого вам від мене треба? Хто ви? Хто вас послав?

Труффальдіно. Помалу, помалу, помалесеньку! Три запитання водночас — то понад силу бідній людині.

Панталоне (стиха докторові). Я гадаю, що він якийсь пришелепуватий.

Доктор (стиха до Панталоне). А мені здається — він швидше веселий жартун.

Труффальдіно (до Змеральдіни). А ви наречена, синьйорино?

Змеральдіна. Ох! (Зітхаючи). Ні, синьйоре.

Панталоне. Або кажіть, хто ви такий, або йдіть собі та пильнуйте своїх власних справ.

Труффальдіно (до Панталоне). Якщо вам треба знати тільки те, хто я такий, то я вам відрепортую це у двох словах: я слуга мого пана. (Повертаючись до Змеральдіни). Отже, повертаюся до нашої розмови...

Панталоне. А хто ж такий ваш пан?

Труффальдіно (до Панталоне). Він приїжджий і бажає відвідати вас. (Повертаючись до Змеральдіни). Щодо шлюбних справ, то ми ще поговоримо з вами.

Панталоне. Хто ж отой приїжджий? Як його звати?

Труффальдіно (до Панталоне). О, то довга байка. Звати його синьйор Федеріго Распоні, він турінець і мій господар, що низенько вам вклоняється, що приїхав сюди поштарськими кіньми, що стоїть там унизу, що послав мене запитати, чи можна до вас зайти, що чекає на мене й на відповідь.

Усі здивовані.

Ви задоволені? Що бажаєте знати ще? (Повертається до Змеральдіни). Вернімося до нашого інтересу.

Панталоне. Ні, ходіть сюди і говоріть до мене. Якого ви там диявола базікаєте?

Труффальдіно. А якщо вам треба знати, хто я такий, то я — Труффальдіно Батоккйо з Бергамських низькодолів.

Панталоне. Що мені до того, хто ви такий! Скажіть мені ще раз, хто такий ваш пан. Боюсь, що я недочув.

Труффальдіно. Бідний дідусь! Мабуть, трохи приглухуватий. Мій пан-господар — синьйор Федеріго Распоні з Туріна.

Панталоне. Та покиньте-бо! Чи ви очманіли? Синьйор Федеріго Распоні з Туріна помер.

Труффальдіно. Помер?

Панталоне. Авжеж, помер. Помер, та й край! Нічого не вдієш!

Труффальдіно *(до себе)*. Сто чортів! Невже мій пан помер? Т'адже ж я його допіру внизу покинув: був живий-живісінький! *(Голосно)*. Ви правду кажете, що він помер?

Панталоне. Та кажу ж вам категорично, що він остаточно помер.

Доктор. Так, то правда. Він помер; жодних сумнівів.

Труффальдіно *(до себе)*. О паночку мій бідолашний! Мабуть, сталася якась лиха пригода... *(Голосно)*. З вашого дозволу... *(Вклоняється і хоче йти)*.

Панталоне. Вам від мене нічого більше не треба?

Труффальдіно. Коли він помер, то чого ж там ще... *(До себе)*. Піду гляну, чи тому ж правда. *(Виходить і згодом вертається)*.

Панталоне. Як ви гадаєте, хто він? Шахрай чи божевільний?

Доктор. Не доберу. Немов усе разом — і трохи шахрай, і трохи божевільний.

Брігелла. А мені здається, він швидше придуркуватий. Адже він з Бергамо, — не думаю, щоб він був шахрай.

Змеральдіна. А розсудливий який! *(До себе)*. Мені до вподоби цей чорнявчик!

Панталоне. А що ж він тут плів про синьйора Федеріго?

Кларіче. Коли б він і справді опинився тут, то була б для мене дуже прикра новина.

Панталоне (до Кларіче). Які дурниці! Наче ви самі не бачили листів?

Сільвіо. Коли б він навіть був живий і справді опинився б тут, — однаково, він прийшов би надто пізно.

Труффальдіно (вертається). Дивуюся з вас, синьйори. Так не поведуться з бідною людиною. То негаразд піддурювати приїжджих. Так негідно не чинять порядні люди. І я вимагатиму пояснень.

Панталоне (до себе). Чи не казав я, що він недоумкуватий. (Голосно). Що сталося? Що вам зробили?

Труффальдіно. Заманулося вам запевняти мене, немов синьйор Федеріго Распоні помер.

Панталоне. Ну, та й що?

Труффальдіно. Ну, та й те, що він тут, живий, здоровісінький, при своєму розумі і бажає завітати до вас, якщо дозволите.

Панталоне. Синьйор Федеріго?

Труффальдіно. Синьйор Федеріго.

Панталоне. Распоні?

Труффальдіно. Распоні.

Панталоне. З Туріна?

Труффальдіно. З Туріна.

Панталоне. Синьку мій, біжіть мерщій до лікарні, ви не при собі.

Труффальдіно. Хай його чорт візьме! Через вас я почну лаятися, як картяр. Та кажуть же вам, що він тут, у господі, в залі, бодай вас із корінням вигладило!

Панталоне. Ось я зараз як дам йому ляща у пику.

Доктор. Ні, синьйоре Панталоне, краще зробіть так: звеліть йому запросити сюди того, кого він вважає за Федеріго Распоні.

Панталоне. А клич-но його сюди, отого воскреслого покійника.

Труффальдіно. Що він помер і воскрес — можливо, я не заперечую. Але зараз він живий, і ви його побачите на власні очі. Піду його покличу. (До Панталоне, сердито). А вам спочатку треба навчитися, як поводитися з приїжджими, з такими особами, як я, із статечними бергамасцями. (До Змеральдіни). З вами, дівчино, ми поговоримо іншим часом. (Виходить).

ЗМІСТ

СЛУГА ДВОМ ПАНАМ.	3
ГОСПОДИНЯ ЗАЇЗДУ	93
КОЛОТНЕЧА В КЙОДЖІ.	179
КУМЕДНА ПРИГОДА	259
Примітки.	321